

VAPENBILDEN

Forum för Svenska Heraldiska Föreningen

Nr 66, juni 2006

Teckning: Magnus Bäckmark.

Det vapen som av läsarna framröstats som 2005 års vapen antogs 2004 av centrumchefen Jan Ekenkrona, Färentuna. Vapnet fick 8 poäng i omröstningen. På andra plats kom vapnet för Varbergs tingsrätt med 7 poäng och på tredje vapen Ulwencentz med 6 poäng. Vinnare av de utlottade vykortet blev Mats Jonsson, Iggesund.

Kontakta oss

www.heraldik.se

VAPENBILDEN utges med fyra nummer per år av Svenska Heraldiska Föreningen i samarbete med Heraldiska Samfundet. Upplaga: 700 exemplar.

Nr 67 utkommer till september 2006. Manusstopp den 15 juli 2006.

Redaktion

Magnus Bäckmark (red), Lillkalmavägen 17, 1 tr, 182 65 Djursholm, 08-756 37 90, magnus@heraldik.se; Martin Sunnqvist (annonsansvarig), martin@heraldik.se; Marcus Karlsson, marcus@heraldik.se, Stephen Coombs, stephen@heraldik.se.

Bli medlem / prenumerera / beställ

Svenska Heraldiska Föreningens postgiro: 22 27 90-8, bankgiro: 5142-9561.

Arsavgiften är 150 kr, även för i utlandet bosatta och för organisationer. (Familjemedlem: 50 kr.) Skriv namn och adress på inbetalningsavin och tidskriften kommer med posten.

Medlemsfrågor, adressändring och beställningar handhas av Jesper Wasling, Sämngatan 10, 507 45 Borås, jesper@heraldik.se, 033-10 74 81.

Styrelse

Henric Åsklund (ordf), Ekoxevägen 9, 247 35 Södra Sandby, henric@heraldik.se, 046-575 34; Stefan Bede (v ordf och härold), bede@heraldik.se; Jesper Wasling (sekr, adressuppgifter se ovan); Johanna Arnell (kassör); Magnus Bäckmark (red, se ovan); Thomas Falk; Marcus Karlsson; Martin Sunnqvist, Alexander Ulltjärn (webbred).

Organisationsnr 857209-0366.

Tryck Affärstryckeriet i Falköping AB.

ISSN 0349-0602.

Ordförandeord

Bästa medlemmar,

Föreningsstämman 2006 biföll styrelsens förslag om ett heraldiskt register och **Svenska vapenkollegiet** är nu tillsatt och har påbörjat sitt arbete. Vi är mycket glada och nöjda med att ha fått så kompetenta och välmeriterade ledamöter i kollegiet (se årsmötesreferat på s 410). Statuterna för verksamheten kommer att färdigställas under våren och stadfästas av vår styrelse och av Svenska nationalkommittén för genealogi och heraldik till sommaren. Vapenkollegiet kommer att presentera detaljerna kring registret i Vapenbilden nr 67 och de första ansökningarna om registrering beräknas kunna tas emot under hösten.

Stämman biföll även styrelsens hemliga förslag att kalla **Ingemar Apelstig** till hedersordförande. Vi är alla Ingemar ett varmt tack skyldig för hans stora och mångåriga insatser för SHF. Han har varit aktiv i föreningen under alla år och ordförande under halva den tiden. En viktig sak som Ingemar bidrar med i den nuvarande verksamheten är att han, inom ramen för Sockenheraldiska institutets växande aktiviteter, med glädje och entusiasm föreläser om heraldik för främst hembygdsföreningar.

Precis som förra året kommer SHF att finnas med på **släktforscardagarna**, i år i Stockholm 12-13 augusti, både med en monter och någon föreläsning. Ta tillfället i akt och hälsa på oss i montern och för fram dina åsikter om vad styrelsen borde arbeta för.

ILLUSTRA DE HERALDICA,
Henric Åsklund

Inbindingsanvisningar

Band 1: nr 1-25, 1976-1988, s 1-308 (308 sidor)

Band 2: nr 26-50, 1989-2001, s 309-724 (415 sidor)

Band 3: nr 51-, 2001-, s 1-

Akkumulerat register för alla hittills utkomna band kommer att framställas och då och då uppdateras samt finnas på hemsidan för utskrift. Redaktionen efterlyser hjälp med registersammanställning. Om Du vill ha en trevlig och lärorik hemuppgift, kontakta alltså redaktören! Arbetet kan ske en bit i sänder och flera personer kan samtidigt arbeta med olika utgivningsår.

Sparre av Ellinge och Västra Sallerups kyrka

– beskrivning av kyrkans senmedeltida vapenmålningar och en nytolkning

Av Anders Ohlsson

Alla foton: Anders Ohlsson.

Sannolikt är Niels Svendsen (Sparre av Ellinge) centralfiguren i kyrkans målningar och inte hans son Claus Nielsen, som tidigare har antagits.

Några kilometer norr om Ellinge slott finns, numera i utkanten av Eslöv, på en monumental höjd Västra Sallerups kyrka. Kyrkan byggdes under 1100-talet och slottet, med byggnader från 1500-talet och senare, har föregåtts av en medeltida huvudgård med ett omfattande gods.¹ Mellan kyrkan och huvudgården fanns – och finns på sitt sätt än idag – en intim koppling. I samband med en restaurering av kyrkan 1946–1951 togs medeltida målningar fram, däribland ett antal vapensköldar representerande Ellinges medeltida ägare. Målningarna beskrevs av **Monica Rydbeck**.² En konservering av målningarna 1975³ föranledde **Jan Raneke** att närmare undersöka och ytterligare beskriva vapensköldarna. I flera fall har problem med att kunna koppla sköldarna till enskilda personer visat sig tämligen stora. Ranekes beskrivningar och tolkningar bygger därför i ganska hög grad på antaganden och hypoteser, vilket han själv också påpekar.⁴ Jag menar ändå att grund finns för att omtolka av

Bild 1. Avbildning av medlemmar ur sparresläkten. Lägg märke till vapenmålningen (skadad) nedanför till höger om riddaren.

en av kyrkans centrala sköldar, som tidigare ansetts tillhöra den framstående **Claus Nielsen** (Sparre av Ellinge).

Två blå sparrar i vitt fält

Ellinge kom i släktens besittning år 1395 genom väpnaren **Niels Svendsen**, sedermera riddare. Niels Svendsen var son till stormannen **Svend Jonsen**, släktens äldste kände "stamfader".⁵ Genom Niels Svendsen trädde under 1400-talet sparresläkten in på den nordiska storpolitiska arenan. Han och hans efterföljare, sonen Claus Nielsen och sonsonen **Niels**

Vapenbilden 66:2006 403

Clausen, blev mycket framgångsrika i samband med framskridandet av Kalmarunionen, vilken de förespråkade. Släkten förde en sköld med två blå sparrar i vitt fält.⁶ Sådana uppträder på olika platser i kyrkan.

Bilden på den norra korväggen innehåller en vapensköld, placerad omedelbart under de avbildade personerna. Dessvärre syns numera endast sköldens konturer och en hjälm med hjälmprydnad. Prydnaden innehöll ursprungligen buffelhorn med vippor eller

Bild 2. Överst till höger syns inskriften "fru pernilla", antagligen syftande på Niels Svendsens bustru Pernille Pedersdatter (Thott). Kring hennes sköld är ett par sköldar målade vars ägare är oklara.

Bild 3. Cecilia Dotting.

Bild 4. Tale Mus.

fjädrar men runt 1450 övergick Claus Nielsen till tre gånger delade vesselhorn med släktens tinkturer, blått/vitt.⁷ Detta underbygger att Claus Nielsen tycks ha hållit sig till släktens ursprungliga tinkturer efter faderns död.

Framför allt har korbågens västsida – dvs sidan mot församlingen – nyttjats för måleri. Till flera av sparrasköldarna finns pendanger i form av vapen tillhörande gemåler från förnåma släkter, genom vilka giftermålsallianser kunnat framhållas.⁸ Ovanför flera av sköldarna förekommer textband med mer eller mindre fullständiga personnamn i, återgivna i minuskelskrift. På bågens sydsida, manssidan, ses tre sparrasköldar i samstämmig utformning längs bågens svängning, samtliga med tillhörande namn. Dessa representerar sannolikt tre av släktens generationer.

Vid den översta finns namnet *Swen* skrivet, med början en bit utanför sköldens övre kant. Textbandet fortsätter och det är inte omöjligt att det funnits ett ytterligare namn efter Swen. Tyvärr går detta inte att avgöra. Personen har tolkats vara Svend Jonsen.⁹ Vid den undre skölden har såväl Rydbeck som Raneke menat

att *Per Nielsen* står skrivet. Otvetydigt kan Per utläsas men åtföljande patronymikon är inte helt tydligt. Vid en närmare betraktelse tycks namnet snarare inledas med *Niel* än *Niel* (jfr bild 5) och skulle därmed kunna vara *Nielisen* eller *Nielissen*, två tämligen vanliga samtida stavningar av och med samma betydelse som Nielsen.¹⁰ Att vi har att göra med en Per vars far är en Niels står klart. Raneke har menat att detta möjligen var en i övrigt okänd son till Niels Svendsen, eventuellt dennes äldste son.¹¹ Utifrån namnen är tolkningarna rimliga. Den ende kände i släktkretsen med namnet Svend (Sven) är Svend Jonsen och att denne Per var son till Niels Svendsen tycks klargöras genom att det i början av 1400-talet endast fanns en för oss bekant med namnet Niels i släkten, nämligen Niels Svendsen.¹²

Mångtydligt "Niels"

Den mittersta skölden har tillskrivits Claus Nielsen.¹³ Till skölden finns ett fragmentariskt namn, där återstående minuskler tycks bestå av *Niel*. Monica Rydbeck skriver att skölden "synes ha överskriften *Niel*... = *Nicolaus*" och att det ska läsas som "Niels". Hon menar att detta troligen syftar på Niels Svendsens son Claus.¹⁴ Tolkningen har förmedlats vidare av Raneke¹⁵ men är inte helt tillfredsställande.

Att *Niel* syftar på ett namn med ursprung i det latinska *Nicolaus* är högst sannolikt. Detta helgonnamn, och flera former av det, blev redan under äldre medeltid vanliga i Norden. På danskt område fick med början under tidigt 1100-tal bl a Niels och varianter på Niklas (t ex *Nichlæs*, *Nielis*, och *Nicles*) en snabb och vid spridning¹⁶ och från hela den medeltida perioden är diverse former vanliga i det skrivna källmaterialet. En sidoförändring till *Nicolaus* vilken dök upp runt 1300 är Claus, inlånad från tyskan.¹⁷

Att *Niel* skulle syfta på Claus Nielsen byggs förutom via det eventuella namnet på att en hypotetisk sköld tillhörande Niels Svendsen placerats ovanför de tre nämnda.¹⁸ På korstågens nordsida finns en sköld åtföljd av texten "fru *pernillæ*". Denna **Pernille** var Niels

Bild 5. Sköldar för Svend Jonsen, Niels Svendsen och Per Nielsen.

Svendsens hustru i ett första gifte (före 1395), dotter till stormannen **Peder Axelsen (Thott)** och styvdotter till **Klaus Servin**, vars vapen synes vara det som här återgivits för henne. Man har menat att det av logiska skäl bör ha funnits en pendang till fru Pernilles vapen på sydsidan i form av en sköld med texten "her niels".¹⁹ Ytan där den eventuella skölden borde ha varit målad är emellertid tom. Visserligen har färgfragment anats här men dessa kan enligt Jan Raneke härstamma från såväl den eventuella skölden som andra målningar.²⁰ Men om nu Niels Svendsens sköld varit målad på den hypotetiska platsen – varför skulle det enbart vara denna bland så många andra samtida sköldar med anknytning till sparresläkten som försvunnit? Är den hypotetiska skölden rimlig?

Flera skäl för omtolkning

Kan det i stället vara så att *Niel* ska läsas och tolkas på ett enklare, påtagligare vis? Namnresten kan syfta likaväl på "Niels" som på "Claus". Gentemot betraktaren och läsaren –

Vapenbilden 66:2006 405

det var ju trots allt till denne man vände sig – borde den vars attribut framstälts vara mån om att verkligen påvisa vem man var. Mitt förslag är därför att Nicl syftar på ”Niels” – dvs Niels Svendsen.

Förutom vad som redogjorts för, talar andra skäl för saken. Niels såg till att godset och möjligheten att påverka kyrkans utformning tillföll släkten och det är rimligt att han också var initiativtagare till en manifestering av detta. Sköldarnas ordning pekar mot ett respektfullt och genomtänkt framhävande av generationerna: överst fadern, i mitten initiativtagaren själv och därunder den äldste sonen. Målningen i koret visar en knäböjande person klädd i en till synes komplett rustning av högkvalitativt slag; högst troligt är det en riddare.²¹ Sannolikt föreställer denne Niels Svendsen. Bakom riddaren finns ett barn med namnet ”Klaos” ovanför huvudet. Undersökningen 1975 omfattade alla kyrkans målningar och på konsthistoriska grunder menade man att riddaren är Claus Nielsen.²² Hans namn skulle i sådant fall således vara skrivit bakom ryggen på honom själv. ”Klaos” är snarare sonen Claus.

Testamente spelat en roll?

Ett viktigt förhållande som tidigare har förbisett finns beskrivet i samband med Niels Svendsens förvärvande av Ellinge. Godset såldes av Niels svägerska **Kristine Pedersdatter** och i dokumentet står inskrivet följande: om system Pernille skulle dö barnlös, så ska godset kunna återköpas av Kristine och hennes arvingar.²³ Ellinge var vid den här tiden ett förnämligt, omfattande gods,²⁴ vilket man knappast ville förlora i första taget. Var vore väl lämpligare att hugfästa den viktiga avkomman än i den sakrala miljön? Därmed tycks två saker kunna påvisas: Niels Svendsen framstod som centralgestalt vid tiden för målningarnas tillkomst och Claus Nielsen tycks kort och gott ha benämnts Claus.

Om mittskölden på korbågen varit Claus Nielsens, borde då inte samma namnform ha brukats här? Att Claus var hans gängse namn stöds av att han i ett antal brev, närmare

bestämt vid tjugotre tillfällen mellan 1429 och 1451 samt år 1471, långt efter hans död, kallas Claus. Endast vid ett tillfälle är namnet annorlunda, i ett brev från början av 1452, då han var avliden.²⁵ Till skillnad från övriga brev som är författade på danska – vid den här tiden det vanligaste språket i urkundssammanhang²⁶ – är texten i detta på latin och han kallas ”Nicolai”. Det går alltså inte att påvisa något exempel där *Nicl* passar in. Däremot följer ett förkortat patronymikon i fyra av breven, där *Nicl* kan jämföras. Han omtalas i dessa som ”Claus Nic.”, tydligt syftande på Nielsen. Det troliga *Niclisen/Niclisen* vid Pers sköld får här en klar likhet. *Nicl* i kyrkan är början på ett ”förnamn” och pekar sammantaget snarast mot *Niels*.

Gemälernas sköldar

Avslutningsvis ska något nämnas om övriga hustrusköldar på korbågens nordsida, med början nedifrån.

Pers sköld motsvaras av en delad och överkluven sköld i vitt, rött och blått. Över skölden står namnet ”Talle Muis” (**Tale Mus**, som tillhörde släkten **Drefeld**). Denna Tale var tydligen gift med Per Nielsen. Hennes far var riddaren **Jep Mus** och denne hade Ellinge innan Niels Svendsen tog över det. Jep var gift med ovannämnda Kristine Pedersdatter och kort efter hans död 1394 sålde hon sålunda godset.²⁷

Nästa sköld tillhörde en ”**Cecilia**” av släkten **Dotting**. Tinkturen stämmer med de som enligt Raneke är kända från annat håll: ett vitt fält med fem kopplade röda snedrutor i kors. Enligt honom är kunskapen om släkten i sig liten. Vidare förmedlas att den danske forskaren **A Thiset** i opublicerade samlingar ska ha pekat på en vag uppgift utan källhänvisning, om att en ”Cecilia Dotting” varit gift med en Claus Nielsen (Sparre av Skåne). Hon kan alltså ha varit Claus Nielsens hustru men Raneke påpekar att det inte finns något säkert belegg för detta.²⁸

Skölden häröver består av ett vitt lejon i rött fält. Även i det här fallet har personen bakom visat sig vara svårtolkad. Svend Jonsen ska enligt uppgift ha varit gift med en **Cecilia**,

dotter till ovannämnde **Klaus Servin**.²⁹ Servinsläkten förde enligt Raneke ett lejon i sin sköld. Han menar dock att ett missförstånd kan föreligga och att skölden att döma av tinkturererna i stället kan tillhöra den holsteinska släkten **Breide**, inom vilken flera Cecilia är kända, liksom namnet Claus. Till detta kommer ytterligare en släkt med lejonssköld, som Raneke menar alternativt kan vara inblandad. Det är den skånska släkten **Most**, endast mycket lite känd; t ex är inte släktsköldens tinkturer bekanta.³⁰

Slutligen det övre vapnet, placerat i höjd med fru Pernilles. Det består av en kluvan sköld eller två sammanställda sköldemärken med två röda sparrar i gult (vitt) fält respektive ett vitt (gult) lejon eller upprest panter i blått fält. Raneke för en diskussion om vapnet och påvisar flera problem med att komma det närmare. Han pekar på möjligheten att det är ett alliansvapen mellan Niels Svendsen och en hustru från ett senare gifte. Niels gifte om sig före 1417 med **Märta Jonsdotter** av den svenska Hjärne-släkten, men hon har inte kunnat passas med skölden. Vidare menar Raneke att sparrarna skulle kunna hänföras till Niels Svendsen, trots den avvikande färgen och att skölden borde vara tillkommen i samband med bröllopet eller strax efter.³¹ Detta kan knappast stämma – varför skulle Niels Svendsen ändra tinkturererna?

Den kluvna skölden syns även ha målats separerad i form av två mindre sköldar snett ovanför. Raneke för fram idén att dessa kan ha målats på initiativ av Claus Nielsen efter en eventuell om disponering av sköldserien i samband med att han gifte om sig 1438. Hypotetiskt skulle nya sköldar kunna ha blivit tillförda på korbågen i detta sammanhang, visande att Claus hade en ny hustru, men härför saknas synliga bevis. Varför det sammanställda vapnet skulle vara återuppdelat på två sköldar kvarstår såsom ovisst, liksom varför i så fall Claus vapen dessutom skulle ha målats i andra färger jämfört med vad det har på korbågdens sydsida.

Färgändringen skulle förklaras med att man kan ha skilt mellan den gamla skånska grenen

av släkten och den gren som fått anknytning till Sverige.³² Men varför skulle i sin tur Claus göra förändringar? Trots anknytningen till Sverige fanns han under hela sin levnad knuten till Ellinge; även i det sista omnämmandet av honom i livet är han skriven dit.³³ Varför då försöka särskilja sig från detta?

¹ Sven T. Kjellberg, *Slott och herresäten i Sverige*, I, 1966, s. 97, samt Torkel Eriksson, "Introduktion", i Ale nr 3, 1976, s. 1.

² Monica Rydbeck, "Medeltidsmålningar från tre århundraden i V. Sallerups ödekyrka", i *Fornvännen*, häfte 4, 1947, samt Torkel Eriksson, "1400-talets vägg- och valvmålningar", i Ale nr 3, 1976, s. 4f.

³ Albert Eriksson, "Konserveringsarbetena 1975", i Ale nr 3, 1976, s. 5-7.

⁴ Jan Raneke, "Vapensköldarna", i Ale nr 3, 1976, se särsk. s. 34.

⁵ *Diplomatorium Danicum 1938ff* (DD) 4:1 nr 244-245; DD 4:5 nr. 458; Jan Raneke, *Svenska medeltidsvapen I*, 1982, s. 133 samt Anders Ohlsson, "Curiam principalem in Ellinge. Manifesteringen och driften av en medeltida skånsk huvudgård mot bakgrund av det danska frälsets uppkomst och etablering", otryckt D-uppsats i historia vid Lunds universitet, 2000, s. 49.

⁶ Se Ale nr. 3, 1976, särsk. s. 34ff (T. Eriksson) samt s. 27ff (Raneke).

⁷ Raneke 1982, s. 133.

⁸ Raneke 1976, s. 27ff.

⁹ Rydbeck 1947, s. 210, samt Raneke 1976, s. 28.

¹⁰ Namnformen kan iaktas i många sammanhang i medeltida källmaterial.

¹¹ Raneke 1976, s. 27f.

¹² Raneke 1982, s. 133.

¹³ Rydbeck 1947, s. 210 samt Raneke 1976, s. 28.

¹⁴ Rydbeck 1947, s. 210 f.

¹⁵ Raneke 1976, s. 28.

¹⁶ *Kulturhistoriskt lexikon för nordisk medeltid* (KLNLM), XII, sp. 290f.

¹⁷ *Ibid.* sp. 291.

¹⁸ Rydbeck 1947, s. 207, samt Raneke 1976, s. 29.

¹⁹ *Ibid.*

²⁰ Raneke 1976, s. 22.

²¹ Jfr T. Eriksson 1976, s. 48.

²² Ale 1976, passim.

²³ DD 4:5 nr. 458.

²⁴ *Ibid.*

²⁵ *Repertorium diplomataricum regni Danici mediævalis* (1894ff), 1:3 nr. 6197, 6395, 6437, 6526, 6909, 7061, 7087, 7100, 7136, 7151, 7221, 7278, 7421, 7570, 7644, 7662, 7755, 7795, 7830, 7852, 7855; 2:1 nr. 73 och 114 samt 2:2 nr. 2888.

²⁶ KLNLM III sp. 92.

²⁷ DD 4:5 nr. 458; Raneke 1976 s. 27f samt dens. 1982 s. 180.

²⁸ Raneke 1976 s. 28 samt dens. 1982 s. 617.

²⁹ *Äldre svenska frälssläkter*, I, 1957, s. 82.

³⁰ *Ibid.* samt Raneke 1976 s. 28f.

³¹ Raneke 1976 s. 30.

³² Raneke 1976 s. 31.

³³ Jfr not 26.

Nya vapen

Vapenbilden strävar efter att omnämna alla vapen nytillkomna i Sverige från och med år 2000. Meddelanden om sådana tar vi tacksamt emot. Skicka dem till SHF, c/o Stefan Bede, Östra Skansgatan 22, 412 02 Göteborg, bede@heraldik.se.

Sjöstridsskolan

Modellritning levererad av Riksarkivet den 23 februari 2006.

Sköld: *I blått fält ett ankare med tross överlagt två korslagda kanoneldrör, allt av guld. Skölden omgiven av en öppen lagerkrans av guld och krönt med kunglig krona.*

Teckning: Vladimir A Sagerlund.

Försvarsmaktens Telenät- och markteleförband (FMTM)

Modellritning levererad av Riksarkivet den 22 mars 2006.

Sköld: *I grönt fält ett svärd korsat med en blix, allt av guld. Skölden krönt med kunglig krona.*

Teckning: Vladimir A Sagerlund.

3. sjöstridsflottiljen

Modellritning levererad av Riksarkivet den 22 mars 2006.

Sköld: *I rött fält ett ankare med tross, allt av guld. Skölden krönt med kunglig krona.*

Teckning: Vladimir A Sagerlund.

4. sjöstridsflottiljen

Modellritning levererad av Riksarkivet den 22 mars 2006.

Sköld: *I svart fält ett ankare med tross, allt av guld. Skölden krönt med kunglig krona.*

Teckning: Vladimir A Sagerlund.

Essunga kommun

Antaget i fullmäktige den 7 februari 2006.

Sköld: *I blått fält tre kornax uppväxande ur en genomgående bro i två spann, allt av silver, uppskjutande ur en av en vågskura bildad stam, fyra gånger vågskuredelad av blått och silver.*

Teckning: Vladimir A Sagerlund.

Lindahl

Antaget av affärsmannen Mikael Lindahl, Göteborg, 2005. Medges till hans far, f.d verkställande direktören Bengt Lindahl, Göteborg. Släkten bär namnet efter dennes farfar Janne Lindahl (1871–1966), snickare och vagnmakare i Fyllinge i Snöstorps socken i Halland, son till Jakob Andersson (1844–1928), jordbrukare i Eldsberga socken.

Sköld: *I blått fält ett avslitet lejonbuvud av guld och däröver en av en l i n d s k u r a bildad ginstam av guld belagd med tre röda kvarnhjul. Blått hjälmtäcke fodrat med guld. Hjälmprydnad: En kårve av guld. Valspråk: HOMINIS MENS DISCENDO ALITUR (latin, 'Människans sinne får näring av lärandet').*

Teckning: Stefan Bede.

farfars farfars farfars farfar
Anders Quarfort, född omkring 1590 i Sachsen, Tyskland, och död efter 1645, då hans näst yngsta barn föddes. Han vistades i Norge 1610 samt i Sverige och Finspång år 1627.

Sköld: *I fält, kluvet i silver och blått, ett genomgående brospann, kluvet i rött och guld, ovan åtföljt av en röd fembladig blomma och en femuddig stjärna av guld samt nedan av en röd fembladig blomma sammansatt med en femuddig stjärna av guld. Rött och blått hjälmtäcke fodrat med silver och guld. Hjälmprydnad: Dexterbälfjen av en röd fembladig blomma sammansatt med sinisterbälfjen av en femuddig stjärna av guld krönande ett uppskjutande torn av silver.*

Teckning: Davor Zovko.

Qvarfordt

Antaget av ingenjören **Hans Qvarfordt**, Eskilstuna, 2006. Medges till släktmedlemmar. Släktens äldste kände stamfader är hans farfars

SWC
www.vapenringen.se
08-716 45 75

Vapenbilden 66:2006 409

Trettioårsfest på årsstämman

Av Henric Åsklund

Söndagen den 26 mars samlades Svenska Heraldiska Föreningen till årsmöte på Skansen Lejonet i Göteborg.

Med anledning av föreningens 30-årsjubileum inleddes dagen med två föredrag om föreningen i dåtid, nutid och framtid.

Först ut var förre ordföranden **Ingemar Apelstig**, styrelseledamot redan från första året. Ingemar berättade bland annat om de många intressanta föredrag och utflykter som avhållits genom åren. Han nämnde även lite om förhistorien och grundarnas bakgrund i Västra Sveriges Heraldiska Förening, som flera av dem var med och grundade 1960.

Sedan pratade undertecknad, ordförande sedan 2003, om SHF i nutid och framtid. Jag konstaterade att SHF växer så det knakar och att alla kurvor pekar uppåt.

Klubba och slagplatta

Efter kaffe och tårta vidtog presentation av årets förtjänstmedaljörer. **Ingvar Tore-falk**, **Bengt-Göran Lund-qvist** och **Casimir Sparre Lindhe** hade av hälsoskäl redan erhållit medaljen i hemmet, men **Inga von Corswant-Naumburg** och **Lars Wikström** fanns på plats och medaljerades under högtidliga former.

Inga föreläste med stor entusiasm om sitt spännande arbete med

huvudbanér och anvapen i Skara stift. Lars presenterade Svenska nationalkommittén för genealogi och heraldik, som han är ordförande för och som involverats i SHF:s vapenregister.

Inför föreningsstämmohandlingarna presenterades en ordförandeklubba med föreningens vapensköld snidad i klubbhuvudet och med tillhörande slagplatta prydd med ordförandevapensköldar. Den vackra pjäsen var utförd av vår flitige annonsör **Thorleif Aiff**.

Inrättande av Vapenregister

Med Ingemar som stämмоordförande vidtog sedan föreningsstämman där styrelsens förslag om vapenregister och budget bifölls. Valberedningens förslag om omval för samtliga i styrelsen samt nyval av **Alexander Ulltjärn**, redan mycket aktiv i föreningen, bifölls även det.

Till stämman hade styrelsen även ett hemligt förslag, nämligen att stämman skulle kalla Ingemar Apelstig, ordförande 1987–2002 och

Foto: Magnus Bäckmark.

Medaljörerna Inga von Corswant-Naumburg och Lars Wikström.

410 Vapenbilden 66:2006

Foto: Martin Asker.

Från vänster: Johanna Arnell (kassör), Stefan Bede (vice ordförande), Jesper Wasling (sekreterare). Hedersordförande Ingemar Apelstig sitter slagberedd med den nya ordförande-klubban med tillhörande slagplatta. Till höger om honom står Henric Åsklund (ordförande), Martin Sunnqvist (ledamot) och Magnus Bäckmark (ledamot). Ur styrelsen saknas på bilden Thomas Falk, Marcus Karlsson och Alexander Ulltjärn.

tillika hedersmedlem, som hedersordförande. Detta förslag antogs enhälligt och en överraskad och rörd Ingemar förärades ett vackert diplom.

Efter stämman mottog **Jens Christian Berlin** ett diplom som vinnare i hemsidans tävlingsserie under året att utifrån små bildutsnitt snabbast identifiera mer eller mindre kända vapen. Finalen på anbudsauktionen nr 14 avslutade aktiviteterna uppe i Ordenssalen och sällskapet gick till det dukade bordet en trappa ner.

Under middagen kåserade Norsk heraldisk forenings ordförande **Tom S Vadholm** över sina svenska anor och framförde en hälsning från vår broderförening i väster. Heraldiska

samfundets vice ordförande **Eric Bylander** överbringade en lyckönskning från vänföreningen i Stockholm.

Avslutningsvis kungjorde den nyvalda styrelsen att man på sitt konstituerade möte strax före middagen beslutat inrätta ett Vapenkollegium för att sköta föreningens nationella vapenregister och att följande välmeriterade personer tillsats som ledamöter: **Martin Sunnqvist** (ordf), Jens Christian Berlin, Eric Bylander, **Clara Nevéus** och **Lars C Stolt**. Vapenkollegiet beräknas vara moget att ta emot anmälningar om registrering framåt hösten och kommer att presentera sin verksamhet i nästa Vapenbilden.

Vapenbilden 66:2006 411

Välordnade ordenssalar

Av Jonas Arnell

Den 20 mars samlades ett tiotal av föreningens medlemmar i västra valvet på Kungl Slottet, för att under amanuensen, RNO1kl m m Tom C Bergroths välvilliga och sakkunniga ledning ges möjlighet att upptäcka mer av den uppdaterade ordensutställningen.

Tom inledde med att berätta kort om de fyra ordenssalarna, vars tillkomst förbryllar. Då ordenssalarna iordningsställdes i mitten av 1800-talet hade bruket att dubba riddarna av de högre ordensklasserna försvunnit och därmed egentligen behovet av ordenssalar.

Vasasalen är den sal som först möter besökaren, den yngsta av ordnarna och den yngsta salen att tas i anspråk för museivisning. Här kan man se förre generalmajoren, KSO1kl m m **Fredrik Löwenhielms** hovuniform med maximalt antal utmärkelser, likaså den äldre och nya hovdräkten för damer. Här kunde vi se och höra Tom berätta om utländska riddarordnar, de svenska ordnarnas utveckling och hur man bör bära ordnar och medaljer.

Dubbnings med dockor?

I Nordstjärnesalen, där bland annat Serafimerordens bårtäcke, sporrar, ordenssvärd och ordensbiskopsskrud visas, presenterade Tom tankar på att iscensätta en dubbnings i salen med fullstora dockor i ordensdräkter för att på så vis än mer levandegöra utställningen. Svärdssalens ordensdräkter för de olika ordnarna, likaså häroldskåpor, väckte många intresserade blickar och frågor.

Därefter nådde vi höjdpunkten, Serafimer-salen, där ordenskapitlet hölls tidigare. Ordenskapitlet hålls numera i mindre formell

stil i ett angränsande rum. Även här presenterade Tom tankar på att levandegöra utställningen genom att med dockor visa ett ordenskapitel som det en gång såg ut, iförda ordensdräkter och inväntande kungens ankomst. I Serafimer-salen finns många av de nu levande serafimerriddarnas sköldar uppsatta.

Tom var tvungen att hasta vidare men **Anna Lilliehöök** vid Kungl Maj:ts Orden hade möjlighet att låta oss vandra runt och ställa frågor. Bland annat visade hon det nya (ny-gamla) utseendet på Serafimerordens kraschan, där den ljusblå färgen kommer att försvinna och ersättas med en avsevärt mörkare blå färg. Likaså har gyllene serafier på kraschanen i stället för av silver nyligen vunnit HMK:s gillande. Med denna utformning kommer kraschanen att göra ett betydligt mer anslående intryck än vad den gör idag.

Innan vi skildes åt gav Anna oss möjlighet att beskåda Estlands förre president **Lennart Meris** serafimervapen, som söndagen den 26 mars skulle föras till Ridderholmskyrkan för serafimerringningen på hans begravningsdag.

Bild: Institut Lecha Walesy.

Den förutvarande polske presidenten herr Walesas serafimerorden med original, miniatyr och bouton. Här ser man en kraschan med ljusblå mitt, som ska bli lika mörk som ordenskorsets blå mitt.

ERT SLÄKT- FÖRETAGS- KOMMUNVAPEN

HANDSKURET I TRÄ PÅ
TRADITIONELLT SÄTT OCH
YTBEHANDLAT ENLIGT ERA
ÖNSKEMÅL.

INTRESSERAD?

KONTAKTA MIG GÄRNA, SÅ
KAN VI GÖRA NÅGOT UNIKT
MED ER VAPENSKÖLD.

MED VÄNLIG HÄLSNING,

THORLEIF AIFF

Spegel dekorerad med Rehbanders vapensköld. Nedtill syns därtill vapnets hjälmprydnad framställd på en sköld.

T. A. TRÄSKÄRNINGAR
ANHALTSVÄGEN 12
SE-543 94 TIBRO

TEL/FAX: 0504-201 10
MOBIL: 0706-82 76 38
E-POST: thorleifa@yahoo.se
www.bildhuggaren.se

Vapenbilden 66:2006 413

Foto: Henric Åsklund.

Casimir Sparre Lindhe.

Medalj till malmökonstnär

Den 25 januari uppvaktades förtjänstmedaljör **Casimir Sparre Lindhe** i hemmet i Malmö. I närvaro av frände hustru, barn och barnbarn mottog han medalj, diplom och blommor av föreningens ordförande.

Henric framhävde Casimirs insatser dels som folkbildare genom sina böcker och artiklar, dels som konstnär genom de otaliga ordensvapen han skapat och målat.

Enligt egen utsago rör det sig om ca 1200 frimurar- och Par Bricolevapen. Dessutom har han designat ett stort antal ordensmedaljer.

Casimir avled den 30 mars. En nekrolog över honom följer i kommande nummer av Vapenbilden.

Henric Åsklund

Föreningsveteran medaljerad

Ingvar Torefalk var en av grundarna av SHF, med förflutet i Västra Sveriges Heraldiska sällskap. Hans största insats för den tillämpade heraldiken är kanske hans genomförande av "landscapsmedaljer" inom vandrarsporten. Dessa hade som framsida olika landskapsvapen. Han hade även ett finger med i vissa av de militära förbandsvapnens tillkomst.

Ingvar Torefalk erhöll sin medalj den 22 december 2005 i sin bostad i Göteborg. Utöver sedvanlig uppvaktning representerades SHF av undertecknad. Dessutom deltog Ingvars två söner, Magnus och Björn.

Ingemar Apelstig

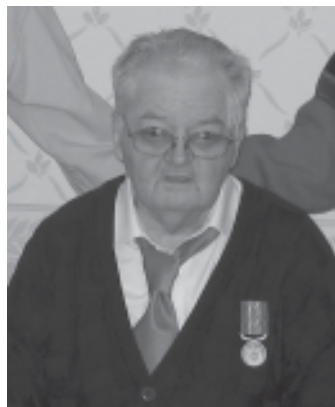

Foto: Ingemar Apelstig.

Ingvar Torefalk.

Foto: Jesper Wasling.

Bengt-Göran Lundqvist var kassör från 1994 till 2002.

Mångårig kassör belönad

Bengt-Göran Lundqvist, SHF:s före kassör och revisor, mottog den 20 december 2005 SHF:s förtjänstmedalj. Föreningen ville med detta visa sin tacksamhet för det arbete som Lundqvist gjort för föreningen sedan grundandet 1976, från 1991 som revisor och kassör. Det var under Lundqvist tid som kassör som föreningen förvandlades från en kamratklubb till en förening med god ekonomi. Medaljen överlämnades i närvaro av familjen av SHF:s före ordförande, Ingemar Apelstig, och före sekreteraren, Rune Torstens-son, samt revisor Kenneth Wulcan.

Jesper Wasling

NYA MEDLEMMAR

1/1–16/3 2006

Lars Wikström, Scheelegatan 6, 112 23
Stockholm

Markku Koponen, Valhallavägen 149, 115
31 Stockholm

Jens Svanborg Kirkbro, Vognerup 13, DK-
4420 Regstrup, DANMARK

Bengt O T Sjögren, Rosensköldsgatan 3,
412 58 Göteborg

Måns Björkman, Störtloppsvägen 8, 129 46
Hägersten

Alexander Watz, Härjedalsgatan 2, 722 44
Västerås

Stefan Tjärnback, Botvidsgatan 4 D, 753 29
Uppsala

Göran Sparrlöf, Parkgatan 15, 592 32
Vadstena

Finn Stavnsbo, Olivehällsvägen 30, 645 42
Strängnäs

Michael Lönnberg, Majstångsgatan 14, 414
72 Göteborg

Roland Gustafsson, Observatoriegatan 21,
113 29 Stockholm

Bo Persson, Konsistoriegatan 19 A, 582 34
Linköping

Susann Cederborg-Löfberg, Bjurholms-
plan 29, 116 63 Stockholm

Lars Olav Johansen, Starremyra 8, NO-
7091 Tiller, NORGE

Erik Almgren, Norrbackavägen 33, 233 91
Svedala

Frances von Rosen, Svanegatan 16, 222 24
Lund

Jan Nilsson, Lagerlöfs väg 14, 245 32
Staffanstorps

FÖDDA

**Disa Elsa Lovisa
Åsklund**, född den
10 januari 2006,
dotter till Henric och
Elin Åsklund, Södra
Sandby.

Teckning: Davor Zanka.

**Ingrid Erika Pontus-
dotter Hedberg**,
född den 2 februari
2006, dotter till
Pontus Hedberg och
Eva-Lotta Lindberg,
Uppsala.

Teckningar: Magnus Bäckmark.

AVLIDEN

Claes-Åke Sundhage,
ingenjör, sist verkstadschef
vid Telia i Vänersborg,
avled den 13 november
2005 i en ålder av 85 år.
Hans ingång i heraldiken var
intresset för släktforskning, framför allt hans
egen härstamning från adliga ätten Sparre,
vilken han framhöll genom en sparre i det vapen
som han själv komponerade åt sig. Han efter-
lämnar sonen Claes. Uppgifter meddelade av
Lars Erik Lindqvist, Partille.

SLÄKTFORSKARDAGARNA 12–13 AUGUSTI

FACTORY NACKA STRAND,
STOCKHOLM

BESÖK SHF'S MONTER OCH MISSA
INTE DE SPÄNNANDE FÖREDRAGEN
(PRELIMINÄRBOKADE):

HENRIC ÅSKLUND: KOMPONERA
ETT EGET SLÄKTVAPEN

PER NORDENVALL: RIDDARHUSET

OCH ADELSFORSKNINGEN

MER INFO PÅ:

WWW.STOCKHOLM2006.SE

UNDERRÄTTELSE

Magnus Bäckmark, redaktör för den här
tidskriften, har ny adress från den 1 maj: Lill-
kalmarvägen 17, 1 tr, 182 65 Djursholm.

Vapenbilden 66:2006 415

Familjevapnet – nyckeln till din historia

Ett vapen utgör en familjesymbol och som sådan en traditionsbärare från generation till generation.

Jovenia Juveler har många års erfarenhet av att tillverka vapenringar med sigillgravyr - ett konstantverk vars utförande kräver mycket hög precision. Jovenia Juveler har ett stort urval av ringmodeller.

VÅR "EGEN" MODELL

Ringen är massiv, i 18k guld med sigillgraverat vapen i oval Sardoryx.

Vi tillverkar även personligt designade vapenringar. Monogram, familjevapen eller emblem graveras exempelvis i manschettknappar och medaljonger.

EXKLUSIV LEVERANS

Vapenringen levereras i ett elegant etui tillsammans med 50 stycken visitkort – med ert vapen i relieftryck – ett fotografi av ringen samt ett lackavtryck av vapnet.

Leveranstiden är åtta veckor.

 JOVENIA JUVELER
S. EGGER

Jovenia AB, Biblioteksgatan 10, SE-111 46 Stockholm
Telefon +46 (0)8-611 25 66, 611 25 88, Fax +46 (0)8-611 22 39
info@joveniajuveler.se www.joveniajuveler.se